

אינו חייב אלא על שבועה אחת.⁽³⁾

ומקשינן: ולרב הונא, שאמר אם לא הוסיף דבר בנזירותו השניה לא חלה עליו הנזירות השניה, תיקשי:

גמרא

אמר רב הונא: לא שנו במשנתנו שחלו שתי הנזירות, אלא בכגון דאמר הריני נזיר היום, וחזר ואמר הריני נזיר למחר. דמיגו דקא מיתוסף יומא יתירא, שהיות והוסיף בנזירות השנייה יום נוסף, מעבר לנזירות הראשונה, ובאותו יום חלה נזירותו השניה, היילא נזירות על נזירות.

אדתנא, במקום ששנה התנא במשנתנו את החילוק בין שבועה לנדר, שיש נדר בתוך נדר אבל אין שבועה בתוך שבועה — ליתני את החילוק הזה בנדר עצמו —

יש נדר בתוך נדר, ואין נדר בתוך נדר. כיצד?

אבל אם אמר הריני נזיר היום, וחזר ואמר הריני נזיר היום, כיון שלא הוסיף כלום בנזירותו השניה — אין חלה נזירות על נזירות.

אם אמר "הריני נזיר היום", "הריני נזיר למחר" — יש נדר בתוך נדר.

ושמואל אמר: אפילו אמר "הריני נזיר היום", "הריני נזיר היום" — חלה נזירות עליה [עלין].

אבל אם אמר "הריני נזיר היום", "הריני נזיר היום" — אין נדר בתוך נדר!

ז-ב

ומסקינן: קשיא.

יאכל וחזר ונשבע שבועה שלא יאכל, לא חלה שבועתו השניה היות ואין איסור חל על איסור, ולא מחמת שאין נשבעין לקיים את המצוות, וכאן, כיון שהוא מצווה מכח השבועה הראשונה שלא לאכול, הרי זה כנשבע לקיים את המצוה היות שלדברי הר"ן הנשבע לקיים את המצוה חלה שבועתו, ולא התמעטה אלא מקרבן. אבל אם נפטר אותו מדין אין איסור חל על איסור הוא לא יתחייב כלל.

ובשיעורי רבי שמואל על הדף ביאר כי זה שלא חלה שבועה על שבועה יסוד דינו הוא משום שאין השבועה השניה מחייבתו כשיש עליו שבועה קודמת, וכל יסוד השבועה הוא התחייבות, ואם אינו מתחייב אין זו שבועה. ולפי יסוד זה, אפילו אם נאמר כפרי מגדים שבכל מקום שאין איסור חל על איסור משמעות

צריך למנות שתי נזירות, ואם הוא לוקה שתיים בזמן הנזירות הראשונה נמצא שחלו שתי הנזירות בבת אחת באותו הזמן, ולמה עליו למנות עוד נזירות?

ומבארים האחרונים, שדעת הרמב"ן היא שאם מקבל עליו האדם שתי נזירות, אמנם חייב הוא לנהוג פעמיים נזירות בוו אחר זו כדי למנות את ימי שתי הנזירות, אך יחד עם זאת, כבר עתה חל עליו חיוב הנזירות השניה, ולכן אם הוא שותה יין בזמן ניהוג הנזירות הראשונה הוא לוקה עתה גם על נזירותו השניה שחלה כבר, אלא שאינו יוצא בה ידי חובת ניהוג נזירותו עד שינהג עוד שלשים יום.

3. כתב רבי עקיבא איגר [ביוורה דעה, רל"ח ע"ב] דברי הש"ך ס"ק כו' כי מי שנשבע שבועה שלא

תנן, שנינו במשנה: יש נדר בתוך נדר, ואין שבועה בתוך שבועה.

והוינן בה: היכי דמי?

אילימא, אם נאמר בכגון דאמר "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר".

הרי דכוותה, בדומה לזה גבי שבועה, צריך לומר שנשבע "שלא אוכל תאנים, וחזר ואמר שבועה שלא אוכל ענבים" (1) —

ואם כן, אמאי לא חלה שבועה על שבועה?

והרי אין השבועה השנייה מעין מה שנשבע בראשונה, ואין זה כלל שבועה על שבועה?

אלא, היכי דמי דלא חלה שבועה על שבועה? —

כגון דאמר "שבועה שלא אוכל תאנים", וחזר ואמר את אותה השבועה, "שבועה שלא אוכל תאנים".

וממילא דכוותה, בדומה לזה, גבי נזירות, שאמרה המשנה שחלה נזירות על נזירות, היכי דמי? —

בכגון דאמר "הריני נזיר היום", וחזר ואמר "הריני נזיר היום".

וקתני: יש נדר בתוך נדר!

קשיא לרב הונא!

ומשנינן: אמר לך רב הונא: מתניתין, משנתנו מדברת כמו שהעמדתה, בכגון דאמר "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר". ולכן חלה הנזירות השניה.

ואילו דכוותה, בדומה לזה גבי שבועה, מדובר דאמר שבועה "שלא אוכל תאנים", וחזר ואמר "שבועה שלא אוכל תאנים וענבים כאחת" (2) — דלא חיילא שבועתו השניה.

הדברים היא רק לעונש, אבל האיסור השני חל, בשבועה הדבר שונה, לפי שאין השבועה השניה יכולה לחול כשאינה מחייבת.

וזהו גם נימוקו של הר"ן בתחילת פרק שבועות שתיים בתרא, שאין שבועה שלא לאכול נבלות חלה על איסור אכילת נבלות, לפי שאינו מחדש דבר בשבועתו.

ויש נפקא מינה בדבר, כשנשבע בבת אחת שתי שבועות. לדברי רבי עקיבא איגר יחולו שתי השבועות כדין איסור חל על איסור בבת אחת, אך אם נאמר ששבועה שאינה מחדשת דבר אינה חלה מעצם מהותה של שבועה, גם בבת אחת אין אדם יכול להתחייב משום שתי שבועות.

1. הר"ן מבאר, שהגמרא הניחה עתה שהיות ובנזירות השניה יש יום נוסף שאינו כלול

בנזירות הראשונה, הרי הנזירות של יום זה מהווה נזירות שניה, שאינה קשורה כלל לראשונה, כי מכח היום הזה חלה נזירות של שלשים יום אחרים!

ולכן, גם בשבועה צריך לומר שמדובר בשתי שבועות חלוקות.

2. לפי ביאור הר"ן תשובת הגמרא היא, שמדובר בשבועה שניה שכלל בה שני דברים כאחת! ולכן היא אינה חלה כלל, כיון שמחצית ממנה אינו יכול לחול.

ואם נדמה לכך את ענין הנזירות, ונעמיד שנדר נזירות של שלשים יום כחטיבה אחת, אכן גם בנזירות לא תחול הנזירות שניה, גם אם יאמר הריני נזיר היום, ויחזור ויאמר הריני נזיר מחר, כיון שלא יחולו אלא שלשים יום כאחד

נמצא שהוא מביא קרבן על חצי שיעור משבועתו השניה.

ואין מביאים קרבן על חצי שיעור.

אלמא, מוכח מדברי רבה, כי **היכא דאמר "שבועה שלא אוכל תאנים", וחזר ואמר "שבועה שלא אוכל תאנים וענבים" — מינו כיון דחל שבועה על ענבים, חיילא נמי על תאנים!**

ומשנינן: **רב הונא — לא סבירא ליה כרבה,** אלא לדעתו יש לומר להיפך, שהיות ולא חלה שבועה למחצה, הרי כשם שלא חלה השבועה השניה על התאנים, היא לא חלה גם על הענבים.

מיתיבי מברייתא, ששנינו בה:

מי שנזר שתי נזירות. ומנה את הראשונה, והפריש קרבן, ונשאל עליה — עלתה לו הנזירות השניה בניהוג הנזירות הראשונה.

ומדייקת הגמרא: **היכי דמי?**

אילימא דאמר "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר" — אמאי עלתה לו שניה בראשונה? הא איכא יומא יתירא של הנזירות השניה, היום השליש ואחד, שלא היה בכלל הנזירות הראשונה!

אלא פשיטא, שמדברת הברייתא בכגון **דאמר: הריני נזיר היום, הריני נזיר היום.**

ונפקא מינה, אם ישכח את שבועתו הראשונה ויהיה מזיד על השניה, ויאכל תאנים וענבים כאחת, לא יהיה חייב כלל.

כי על אכילת התאנים הוא אינו חייב, כיון שאין שבועה חלה על שבועה, ועל התאנים הוא כבר נשבע בראשונה.

וגם על הענבים הוא פטור, לפי ששבועתו השניה היתה שלא יאכל ענבים ותאנים כאחת, וכיון שלא חלה שבועתו השניה על התאנים, היא לא חלה גם על הענבים, כי התאנים והענבים כאחת נכללו בשבועתו, ואין היא יכולה לחול למחצה.

ומקשה הגמרא שמצינו בדברי רבה סברה הפוכה, שהיות וחלה שבועתו השניה על הענבים היא תחול גם על התאנים!

והאמר רבה: האומר "שבועה שלא אוכל תאנים", וחזר ואמר "שבועה שלא אוכל תאנים וענבים", חלה שבועתו.

ולכן, אם **אכל תאנים, והפריש קרבן** שבועת ביטוי על עבירת אכילת התאנים.

וחזר ואכל ענבים —

הויא להו הענבים "חצי שיעור" משבועתו השניה, הכוללת תאנים וענבים כאחת, ועל התאנים הוא כבר הפריש קרבן, שהרי חייב עליהם בפני עצמם מכח שבועתו הראשונה, ואם יביא עתה קרבן על אכילת הענבים

אבל אינו עושה אותם לחטיבה אחת. ולכן הנזירות שמקבל על היום השליש ואחד היא דבר בפני עצמו, שמכוחו חלה נזירות חדשה מהיום השליש ואחד ואילך.

ולא יחול יום אחד מתוך השלשים. אלא שבנזירות הוא אינו נודר ממחר שלשים יום כאחת, אלא רק אומר בפעם השניה הריני נזיר מחר, שנודר שלשים ימי נזירות החל ממחר,

ולכן אם נשאל על הראשונה אחר קיומה, עלתה לו הנזירות השניה בניהוג הנזירות ראשונה.

א-ח ותיובתא דרב הונא!

ומשנינן: לא. לעולם מדברת הברייתא בכגון שאמר "הריני נזיר היום, הריני למחר".

ומאי "עלתה לו נזירות שניה בראשונה"? — לבר מההוא יומא יתירא, שאותו הוא צריך להמשיך ולנהוג בנזירות.

אי נמי, מדברת הברייתא בכגון שקיבל שתי נזירות בבת אחת, וכגון שאמר "הריני נזיר פעמיים", שאז גם לרב הונא חלות עליו שתי נזירות.

מתיב רב המנונא מברייתא:

דתניא: כתיב [במדבר ו] "נזיר להזיר" — מכאן למדו חכמים שהנזירות חל על הנזירות.

שיכול היה להיות אחרת. כי והלא דין קל וחומר הוא שיהיה אחרת:

ומה שבועה, שהיא חמורה — אין שבועה חלה על שבועה.

נזירות, שהיא קלה — לא כל שכן שלא תחול נזירות על נזירות.

תלמוד לומר: "נזיר להזיר"!

מכאן, שהנזירות חלה על הנזירות.

ודן רב המנונא בדברי הברייתא:

היכי דמי? כיצד מדובר כאן?

אילימא אם תרצה לומר שמדובר בכגון

דאמר "הריני נזיר היום, הריני נזיר למחר" — אי אפשר לומר כך.

היות, וכי הא, דבר פשוט שכזה — קרא בעיא?! האם צריך לשם כך לימוד מהכתוב?

אלא, מוכיח רב המנונא, לאו, בהכרח, שהברייתא מדברת בכגון דאמר "הריני נזיר היום, הריני נזיר היום".

וקתני בברייתא שנזירות חל על נזירות!

וקשיא לרב הונא!

ודוחה הגמרא את ראייתו של רב המנונא מהברייתא:

לא מדובר בברייתא באופן שכזה.

אלא, הכא, במאי עסקינן — בכגון שקיבל עליו שתי נזירות בבת אחת. ומחדש הכתוב ששתיהן חלות.

ועתה באה הגמרא לדון בדברי הברייתא:

ומאי חומרא, במה מתבטא החומר דשבועה מנדר, שאמרה הברייתא?

אילימא, אם נאמר שחומר השבועה הוא משום דחיילא שחלה השבועה אפילו על דבר שאין בו ממש, כגון שמתחייב אדם בשבועה לאכול, ואילו נדר חל רק על חפץ, שהוא דבר שיש בו ממש —

הרי מצד שני נדר נמי חמור, שכן הנדר חל על המצוה, ומונע לקיימה, כגון שאוסר על עצמו את הסוכה מלשבת בה, כמו שהוא חל על דבר רשות!